

Til: Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Fra: Norges geologiske undersøkelse
Dato: 30.11.2020

INNSPILL TIL NASJONAL HANDLINGSPLAN FOR FNs BÆREKRAFTSMÅL

Vi viser til Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) sitt arbeid med en handlingsplan som skal munne ut i en stortingsmelding om Norges innsats for å nå FNs bærekraftsmål innen 2030. Norges geologiske undersøkelse (NGU) gir med dette innspill til arbeidet.

NGUs kunnskap bidrar til at bærekraftsmålene oppnås

NGU undersøker Norges berggrunn, løsmasser og grunnvann, og opparbeider seg gjennom det kunnskap om Norges geologi og geologiske ressurser. Dette er kunnskap som blant annet gjennom gode, digitale løsninger kan gjøres tilgjengelig for samfunnet og med det bidra til både å sikre og skape verdier.

Geologien legger premisser på både lokalt, nasjonalt og internasjonalt nivå for matsikkerhet og befolkningsutvikling, tilgjengelighet på naturressurser som vann og mineraler, naturgitt miljø og naturmangfold, industri og byutvikling. Det betyr samtidig at geologenes rolle i oppnåelsen av FNs bærekraftsmål handler om å samle inn og forvalte kunnskap og data, samt å sikre at kunnskapen er tilgjengelig, blir brukt, og blir brukt korrekt. NGU, som landets sentrale institusjon for kunnskap om berggrunn, mineralressurser, løsmasser og grunnvann, har dermed en rolle i å styre og prioritere den geologiske kunnskapsbygging så den dekker behovene til et bærekraftig samfunn. NGU ønsker å jobbe for at etatens produkter og leveranser er tilpasset bærekraftarbeidet og utnyttes best mulig i arbeidet med bærekraftsmålene.

NGU bidrar direkte eller indirekte til alle FNs bærekraftsmål, men effekten varierer fra delmål til delmål og fra mål til mål. Etatens arbeid treffer ganske bredt i bærekraftsmålene, nettopp fordi geologien er en naturgitt premis for mange samfunnsaspekter.

NGUs leveranser har størst og mest direkte effekt på mål 6: Sikre bærekraftig vannforvaltning og tilgang til vann og gode sanitærforhold for alle, mål 9: «Bygge solid infrastruktur og fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og innovasjon» og mål 13: «Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem.»

For mål 14: «Bevare og bruke hav og marine ressurser på en måte som fremmer bærekraftig utvikling», bidrar NGU betydelig. Gjennom MAREANO og Marine grunnkart bidrar etaten til kartlegging av naturtyper, koraller og andre viktige marine økosystemer.

NGU yter betydelige bidrag også til mål 15 og 16; «Beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer, sikre bærekraftig skogforvaltning, bekjempe ørkenspredning, stanse og reversere landforringelse samt stanse tap av arts mangfold» og «Fremme fredelige og inkluderende samfunn for å

sikre bærekraftig utvikling, sørge for tilgang til rettsvern for alle, og bygge velfungerende, ansvarlige og inkluderende institusjoner på alle nivåer».

I tillegg bidrar vi indirekte til flere mål ved at våre aktiviteter og data setter våre samarbeidspartnere eller samfunnsaktører oppnår ett eller flere mål.

Målgruppe og mål

Vi ser for oss at næringsliv, sivilsamfunn, academia og offentlig sektor er målgruppen for handlingsplanen.

Problembeskrivelse

Geologi og geologisk kunnskap griper inn i fundamentale og tversovergripende problemstillinger. Det er ofte vanskelig å etablere konkrete indikatorer som faktisk hensyntar dette. Tradisjonelt har geologisk grunnkunnskap vært avgrenset til noen enkeltindustrier og -næringer. Nå ser vi en videreutvikling av dette, der geologisk grunnkunnskap bidrar til verdiskaping i utvidet forstand inn mot nye sektorer, fagområder og næringer. Svært mye av dette er nært knyttet til bærekraft, naturmiljø, klima og samfunnsspørsmål.

Et eksempel er at geologi utgjør viktige forutsetninger for økosystemtjenester, men er i liten grad tatt hensyn til når slike tjenester kartlegges eller vektlegges i forvaltningsøymed. Et annet eksempel er at geologisk kunnskap om jordsmonn kan bidra til bedre forvaltning av dyrkbar mark og jordbruk.

Det må sørges for god samordning på tvers av bærekraftsmålene slik at man ikke risikerer å gjøre tiltak for å forbedre ett bærekraftsmål som samtidig reduserer mulighetene for å oppnå andre bærekraftsmål. Ett eksempel på dette er at man må sørge for at klimatiltak (mål 13) ikke reduserer mulighetene for å ivareta livet på land (mål 15). Det gjelder også å sikre at arealbruk og inngrep som f.eks. infrastruktur (mål 9) ikke reduserer mulighetene for å nå mål om ivaretagelse av naturmangfold (mål 14 og 15). Et viktig dilemma i begge de nevnte tilfellene er behovet for økt uttak av kritiske mineralske råstoffer (eksempelvis mineraler til vindturbiner, el-biler, batterier og alle andre moderne elektriske og elektroniske produkt) der gjenbruk ikke dekker behovet. Uttaket bidrar til et grønt skifte, men kan samtidig ha negativ effekt på naturmiljø og lokal belastning. Til samme sakskompleks kan også nevnes at vår avhengighet av produsenter i Asia og Afrika står sentralt i vurderingen av bærekraftighet, spesielt i et livsløpsanalysen til et produkt. Det Europa (og Norge) kan produsere selv reduserer trykket på klima, befolkning og langveisfarende råvarer fra disse verdensdelene.

Slike typiske dilemma må løses gjennom en helhetlig, tverrfaglig og tverr-sektoriell tilnærming; flere sider av problemet belyses og arbeidet samordnes mellom bærekraftsmål.

Måling/rapportering

For at en slik strategisk handlingsplan skal bidra til bedre måling og rapportering i vår sektor, er det viktig med ansvarliggjøring, mandat og utvikling av praksis. Det må etableres klare krav/bestillinger i etatenes tildelingsbrev om hva som forventes og hvordan etaten(e) skal bidra til å oppnå bærekraftsmål, både enkeltvis og samlet sett. I tillegg til konkrete bestillinger knyttet til bærekraftsmålene, bør også bærekraftsmålene integreres i etatenes øvrige mål og indikatorer i tildelingsbrevet. Det bør også sies noe spesifikt i tildelingsbrev og instruksjoner om forventninger til samarbeid på tvers av etater og departementer for å sikre koordinering og helhetlig tilnærming, jf. avsnitt på 'Problembeskrivelse' over.

Tiltak

Et viktig tiltak som Regjeringen bør vurdere i handlingsplanen er å utvikle indikatorer som tar hensyn til norske, naturgitte premisser. Konkret betyr det å utvikle indikatorer som tar hensyn til bredden i naturmangfoldet; spesifikt inkludert geologisk mangfold. Det vil også være viktig å involvere og etablere tydeligere eierskap i hele offentlig og privat sektor. For geologi vil det være viktig å utrede de geologiske forholdenes betydning for flere bærekraftsmål.

Påvises store nok, og mange nok forekomster vil samfunnet i større grad kunne velge uttak på de steder naturen blir minst berørt på lang sikt. Det er også viktig å jobbe aktivt med tilbakestilling og restaurering av berørt natur i områder med inngrep, slik som avsluttede dagbrudd og gruvedrift.

Annet

For å nå målene og løse klima- og miljøutfordringer må samfunnet ha oppdatert og tilgjengelig geologisk kunnskap om naturmangfoldet og de kritiske ressursene det inneholder. Det gjelder både biologisk mangfold, landskapsmangfold og geologisk mangfold, variasjon og sårbarhet. Det betyr bl.a. at den grunnleggende kartleggingen av geologiske og geokjemiske naturtilstander (såkalt baseline) må være kjent slik at effekter, både positive og negative, kan dokumenteres og benyttes til bærekraftig forvaltning, herunder både utnyttelse og bevaring.

Vi håper KMD tar med våre innspill i det videre arbeidet med stortingsmeldingen og ønsker lykke til i den videre prosessen.